

Warszawa, dnia 16 lutego 2009 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ul. Śniadeckich 10, 00-656 Warszawa
tel.: 022 696 55 44, fax: 022 629 60 79

ZBIA/500/23-1/2009/KC

Szanowny Pan
Sławomir Piechota
Przewodniczący Sejmowej Komisji
Polityki Społecznej i Rodziny

W związku z planowanymi pracami nad poselskim projektem *ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o umorzeniu składek emerytalno – rentowych* (druk 1679) oraz zapowiadany projekt rządowy, chciałbym przekazać swoje stanowisko w sprawie uprawnień związanych z rodzicielstwem osób prowadzących działalność gospodarczą.

Projekt poselski jest odpowiedzią na utrzymującą się niemalże od dziesięciu lat, niejednoznaczność przepisów i orzecznictwa sądowego w sprawie obowiązku odprowadzania składek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, osób będących jednocześnie pracownikami w rozumieniu Kodeksu pracy, a przebywających na urloпах wychowawczych lub macierzyńskich.

Niejasne przepisy oraz ich różne interpretacje wydawane przez Zakłady Ubezpieczeń Społecznych doprowadziły do sytuacji, że niejednokrotnie matki - przedsiębiorcy są karane z przyczyn przez siebie niezawinionych. W wielu przypadkach ZUS wprowadzał je w błąd informując, że nie ma konieczności odprowadzania składek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w czasie urlopu macierzyńskiego czy wychowawczego.

Gdyby Zakłady Ubezpieczeń Społecznych należycie informowały klientów, osoby te z pewnością zawiesiłyby prowadzoną przez siebie działalność, nie narażając się na zaległości składkowe i odsetki z tego tytułu.

Zgodnie z konstytucyjną zasadą praworządności obywatel ma prawo oczekiwać, że nie poniesie szkody na skutek stosowania się do obowiązujących organy państwowe przepisów prawnych. Art. 7 Konstytucji RP stanowi, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

Popieram propozycję zawartą w poselskim projekcie ww. ustawy, aby osoby które - w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego oraz przebywające na urlopie wychowawczym - prowadzące równocześnie działalność gospodarczą, były obowiązkowo ubezpieczone w ramach ubezpieczenia emerytalno-rentowego tylko z jednego tytułu.

Jestem za całkowitym umorzeniem zaległych składek matkom, które przebywały w okresie 1999 - 2006 r. na urlopach wychowawczych, jak i tym, które otrzymywały zasiłek macierzyński. Nie mogą one ponosić skutków niejasnych, nowelizowanych wielokrotnie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Winę ponoszą także Zakłady Ubezpieczeń Społecznych, które wystawiały zaświadczenia o niezaleganiu z płatnościami składek i tym samym przekazywały ubezpieczonym informację, że składki płacone są poprawnie.

Chciałbym zwrócić także uwagę Wysokiej Komisji na obowiązujące, a dyskryminujące przedsiębiorców, przepisy dotyczące urlopów wychowawczych.

Urlop wychowawczy umożliwia rodzicom lub opiekunom małych dzieci opiekę nad nimi w pierwszych latach życia. Mój niepokój budzi różnicowanie dostępu do korzystania z takiego urlopu w zależności od formy zatrudnienia rodzica.

Na podstawie obowiązującego stanu prawnego urlop wychowawczy przysługuje tylko osobie mającej status pracownika. Prawo do urlopu wychowawczego jest uprawnieniem pracowniczym i nie przysługuje osobom, które nie są związane stosunkiem pracy z pracodawcą.

Zgodnie z art. 186 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zm.) pracownik zatrudniony co najmniej 6 miesięcy ma prawo do urlopu wychowawczego w wymiarze do 3 lat w celu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 4 roku życia.

Pracownikiem w rozumieniu Kodeksu pracy jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę. Podstawową przesłanką do nabycia prawa do urlopu wychowawczego jest pozostawanie w stosunku pracy. Podczas korzystania przez pracownicę z urlopu wychowawczego, mimo iż pracodawca nie odprowadza za nią składek jest ona objęta ubezpieczeniem.

Osobie prowadzącej działalność gospodarczą, będącej przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. – o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2007 r., Nr 155, poz. 1095 z późn. zm.) nie przysługuje urlop wychowawczy. Przedsiębiorca może jedynie - pod pewnymi warunkami - skorzystać z urlopu macierzyńskiego. Warunkiem skorzystania z urlopu macierzyńskiego przez osobę prowadzącą działalność jest:

- 1) przystąpienie do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego i przebycie tzw. okresu wyczekiwania, tj. opłacania składek bez prawa do świadczeń,

2) opłacenie składki na ubezpieczenie społeczne w terminie i w nieuszczerplonej wysokości.

Uważam, że obowiązujący system prawny jest niesprawiedliwy i dyskryminuje osoby prowadzące działalność gospodarczą. Sprawiedliwe społecznie byłoby rozwiązanie prawne, które pozwoliłoby matce prowadzącej działalność gospodarczą, zająć się wychowywaniem dziecka, zapewniając jej jednocześnie urlop wychowawczy i ubezpieczenie na takich samych zasadach, jakie obowiązują matki - pracowników.

Problem dotyczy przede wszystkim kobiet, które prowadzą działalność gospodarczą jako firmy jednoosobowe. Odprowadzanie wysokich składek na ZUS po urodzeniu dziecka (w sytuacji kiedy działalność nie jest faktycznie prowadzona) stanowi dla tak małych firm ogromne obciążenie, a także stawia te osoby w gorszej sytuacji. Opłacanie składek jest jedynym wyjściem, które pozwala uniknąć zawieszenia działalności lub ogłoszenia upadłości firmy. Także powrót na rynek pracy (po przerwie) w przypadku likwidacji działalności jest bardzo utrudniony. Taka sytuacja kobiet prowadzących własną działalność gospodarczą jest często przyczyną nie podejmowania decyzji o urodzeniu dziecka.

Chciałbym podkreślić, iż sygnalizowane przeze mnie różnice w dostępie do urlopów wychowawczych stoją w sprzeczności z art. 71 ust. 2 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r., który stanowi, że matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych. Przyznaje on matce prawo do szczególnej opieki i nie wprowadza rozróżnienia na matkę - pracownika i matkę - przedsiębiorcę. Każde dziecko wymaga szczególnej opieki bez względu na formę zatrudnienia jego matki.

Ograniczenia te są również sprzeczne z prawem dziecka do ochrony zdrowia, zawartym w art. 24 Konwencji o Prawach Dziecka z dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.), który wskazuje w ust. 2 pkt d, iż Państwa - Strony podejmą niezbędne kroki w celu zapewnienia matkom właściwej opieki zdrowotnej w okresie przed i po urodzeniu dziecka. Dodatkowo art. 65 Konstytucji RP zapewnia każdemu wolność wyboru i wykonywania zawodu, a także wolność wyboru miejsca pracy.

Uważam, że wszystkim rodzicom, bez względu na formę wykonywanej pracy, należy zapewnić równy dostęp do korzystania z przywilejów związanych z rodzicielstwem. Dlatego też zwracam uwagę Wysokiej Komisji na ten problem.

Wyrażam jednocześnie nadzieję, że prace Komisji nad projektami poselskim i rządowym, doprowadzą do zmiany przepisów, aby były przejrzyste i nie budziły wątpliwości interpretacyjnych, a osobom które nie odprowadzały składek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, zostaną te składki umorzone.

Wyrzucić oskarżenia
Marek Piłchowski